Sivistysvaliokunta
Lausuntopyyntö 13.11.2026

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle SORA-säännösten muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 268/2026 vp)

Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry kiittää mahdollisuudesta lausua sivistysvaliokunnalle hallituksen esityksestä SORA-säännösten muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi, ja lausuu kunnioittaen seuraavaa.

SAMOK pitää annettua esitystä pääosin varsin onnistuneena ja tavoitteiltaan oikeasuuntaisena. Esitys korjaa monia oppilaitosten arjessa havaittuja epäselvyyksiä ja parantaa merkittävästi opiskelijan oikeusturvaa SORA-prosessin eri vaiheissa.

Suhteessa esitysluonnokseen keskeinen oikeusturvaparannus koskee opiskeluoikeuden peruuttamista opiskeluoikeuden pidättämisen seurauksena. Esitysluonnoksessa ehdotettiin, että opiskeluoikeus voitaisiin peruuttaa, jos opiskeluoikeuden pidättämistä koskevasta lainvoimaisesta päätöksestä on kulunut kuusi kuukautta eikä pidättämisen peruste ole lakannut. SAMOK kannattaa jatkovalmistelussa tehtyä ratkaisua, jossa tätä määräaikaa pidennettiin 12 kuukauteen. Samalla esitykseen lisättiin kaikille koulutuksen järjestäjille velvollisuus ilmoittaa opiskelijalle pidättämisen yhteydessä siitä, että opiskeluoikeus voidaan peruuttaa, jos pidättämisen peruste ei lakkaa määräajassa. Luonnoksessa ilmoitusvelvollisuus koski vain ammatillisen koulutuksen oppivelvollisia. SAMOK katsoo, että 12 kuukauden ajanjakso yhdessä ennakkoilmoituksen kanssa antaa opiskelijalle asianmukaisen mahdollisuuden toimittaa tarvittavat selvitykset tai rikosrekisteriotteet ennen opiskeluoikeuden lopullista menettämistä.

Esitetty mahdollisuus evätä osallistuminen käytännön tehtäviin tai harjoitteluun kuukaudeksi kerrallaan on merkittävä parannus nykyiseen kuuden kuukauden malliin opiskelijan opintojen etenemisen turvaamisen näkökulmasta. Esitetyllä käytännöllä voidaan perustellusti suojata asiakkaita ja työyhteisöä samalla mahdollistaen opiskelijan osallistumisen muuhun teoriaopetukseen, jolloin opinnot eivät katkea. Samalla SAMOK muistuttaa, ettei kyseessä ole muodollinen hallintopäätös, jota koskien opiskelijalla olisi erillinen valitusoikeus. Tämä voi johtaa opintojen ja valmistumisen viivästymiseen tilanteessa, jossa epäilyt saattavat myöhemmin osoittautua aiheettomiksi. SAMOK kiittääkin esitykseen tehdystä täsmennyksestä, jossa epäämiselle säädettiin kolmen kuukauden kokonaiskeston yläraja.

SAMOK kannattaa lakisääteistä oikeutta jälkiohjaukseen tilanteessa, jossa opiskelijan opiskeluoikeus on peruutettu, opiskelija on siirtynyt muuhun koulutukseen tai hänen soveltuvuuttaan on muuten arvioitu SORA-lainsäädännön mukaisesti. SAMOK pitää jälkiohjausta tärkeänä opiskelijan tulevaisuuden turvaamisen näkökulmasta, sillä SORA-prosessi on opiskelijalle henkisesti raskas ja jälkiohjauksen puute voi johtaa syrjäytymiseen. Esityksessä kuitenkin lyhennetään aiemmin luonnoksessa esitettyä jälkiohjausta 12 kuukaudesta kuuteen kuukauteen. SAMOK suosittaa jälkiohjauksen pidentämistä aiemmin ehdotettuun 12 kuukauteen, jotta opiskelija saa tarpeeksi kattavaa ja pitkäjänteistä ohjausta SORA-prosessin jälkeen.

Tiedonsiirtojen osalta SAMOK tukee esityksen linjausta siitä, ettei oppilaitoksilla ole oikeutta siirtää tietoja toisilleen keskeneräisistä prosesseista muuten kuin siirtohauissa. Pelkkä asian vireilläolo ei osoita, ettei opiskelija tosiasiallisesti soveltuisi alalle. Tietojen siirto vireilläolovaiheessa voisi puolestaan johtaa perusteettomaan leimautumiseen ja asettaa opiskelijan epäedulliseen asemaan opiskelijavalinnoissa ilman, että alkuperäistä epäilyä on tutkittu riippumattomasti. Rekisterimerkintöjen ja tiedonsiirtojen oppilaitosten välillä tulisi perustua lähtökohtaisesti vain huolellisesti tutkittuihin, valituskelpoisiin ja lainvoimaisiin päätöksiin. Samansuuntaisesti SAMOK pitää tärkeänä linjausta, että tiedonsaantioikeutta rajataan siten, ettei korkeakoululla ole oikeutta saada tietoa sellaisesta opiskeluoikeuden peruuttamispäätöksestä, jonka jälkeen opiskelijan opiskeluoikeus on myöhemmin palautettu.

SORA-sääntely koskettaa erityisesti ammattikorkeakoulujen sosiaali- ja terveysalojen tutkintoja, joissa potilas- ja asiakasturvallisuuden sekä opiskelijan oman oikeusturvan välinen tasapaino on tärkeää. SAMOK pitää perusteltuna, että rikostaustaotteen esittämisvelvollisuus ja rikosperusteinen opiskeluoikeuden peruuttaminen laajennetaan koskemaan olennaisesti iäkkäiden ja vammaisten parissa tehtävää työtä. Nämä ovat haavoittuvassa asemassa olevia asiakasryhmiä, ja muutos yhdenmukaistaa opiskelijoiden säännöt SOTE-valvontalain työelämäsääntöjen kanssa. Hallinnollisen sujuvuuden näkökulmasta SAMOK kiinnittää huomiota siihen, että korkeakoulujen ja Oikeusrekisterikeskuksen on tarvittaessa yhdessä huolehdittava selkeästä ohjeistuksesta sekä sujuvista, tietoturvallisista käytännöistä, jotta suurta osaa ammattikorkeakouluopiskelijoita koskeva kahden erillisen rikosrekisteriotteen vaatimus ei viivästytä esimerkiksi opiskelijoiden harjoitteluun pääsyä.

Vaikka jatkovalmistelussa luovuttiin ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulujen SORA-oppaiden yhdistämisestä, SAMOK korostaa, että päivitystyössä on varmistettava valtakunnallisesti yhdenmukaiset tulkinnat sekä painotettava yhdenvertaisuuslain mukaisia kohtuullisia mukautuksia ja varhaisen tuen ensisijaisuutta suhteessa SORA-toimenpiteisiin. Ensisijaisesti opiskelijan haasteisiin tulee puuttua varhaisella tuella, opiskeluhuollon ja opiskelijaterveydenhuollon

palveluilla sekä opintojen yksilöllisillä järjestelyillä. Ennakoiva tuki on paitsi inhimillisempää opiskelijalle, pitkällä aikavälillä myös tehokkain tapa taata koulutus-, potilas- ja asiakasturvallisuus.

Helsingissä 23.11.2026

Helena Maijanen
Puheenjohtaja

Aleksi Niemi
Toiminnanjohtaja

Lisätietoja:
Selmi Holopainen
Koulutuspolitiikan erityisasiantuntija
selmi.holopainen@samok.fi
044 702 6784